

Društveno-demografski pristupi glasanju

Zašto je društvo važno?

- “A Cross on the Ballot is an implicit statement of social identity” (Harrop and Miller)
- Predeterminacija – nema izbora
- Društvo je važno jer:
  - Uvjerenja, vrijednosti i stavovi se kreiraju pod uticajem društva
  - Pripadnost grupama koja predeterminiše iskustvo
  - Političke partije jedino mogu da komuniciraju sa grupama
  - Društvene grupe definišu glavne rascjepke (political and social cleavages) oko kojih se vodi politika

Politička sociologija

- Politička sociologija ili Sociologija politike
- Giovanni Sartori
- U početku isključivo pristup koji odgovara sociologiji politike
- Tri osnovna procesa kroz koja društveni indikatori održavaju dugotrajnu povezanost sa izbornim odlukama:
  - Diferencijacija
  - Transmisija
  - Kontakt

- Uticaji koji se stižu kasnije, nadograđuju se na početne osnove koje su postavljene ranom političkom socijalizacijom
- Neki društveni indikatori nemaju pretjeranu vezu sa izborom – npr. godište
- Kontekst – primjer ruralno stanovništvo u Italiji, društveni pritisak kao osnovna eksplanatorna varijabla
- Refleksija nije isto što i predstavljanje!

Društveni rascjepi

- Zašto su neke društvene podjele značajne u nekim društvima, a u drugima nisu?
- Lipset i Rokan – prva studija koja pruža komparativni okvir za povezivanje društvenih struktura i izbornog ponašanja
  - „The party systems of the 1960s,’ wrote Lipset and Rokkan in 1967, ‘reflect, with few but significant exceptions, the cleavage structures of the 1920s ... [T]he party alternatives, and in remarkably many cases the party organizations, are older than the majorities of the national electorates.“
- Istorijski-makro-sociološki pristup
- Politika ne kao zavisna, već kao nezavisna varijabla (Sartori)
- Uloga elita u izboru i tretmanu dominantne podjele

Društveni sistem

- Pojedinaac i sistem
- Polazište teorija diferencijacije (Parsons)
- Pet funkcija sistema:
  - Adaptacija: sistem mora da iznađe resurse za adaptaciju na sredinu i za adaptaciju sredine (A)
  - Postizanje ciljeva: Sistem mora da prioretizuje ciljeve (G)
  - Integracija: Sistem mora da reguliše interakcije među svojim različitim komponentama (I)
  - Latentnost: sistem mora da iznađe način da osigurava opstajanje poželjnih vrijednosti i motiva (L)

- Četiri historijska rascjepa:
  - Nacionalna “revolucija”:
    - Teritorijalna urbanizacija: centar – periferija
    - Vjerski: Crkva – država
  - Industrijska “revolucija”:
    - Poljoprivredni – industrijski
    - Klasni: Radnici – vlasnici kapitala
- Izbor zavisi od političkih elita
- Jednom uspostavljeni rascjepi su bili dominantni u odnosu na novo-formirane
- Primjer Belgije (Liberali, Katolici i pitanje vjere)

Teorije o rascjepima danas

- The theory itself was sometimes described as not specific enough and even called “obscure” (Toka, 1998, p. 598)
- Tri elementa (Bartolini i Mair):
  - Socijalna struktura
  - Stavovi
  - Organizacija
- Static bias (Bornschiefer)

- Deegan-Krause, K. (2007). New Dimensions of Political Cleavage. In R. Dalton, & H.-D. Klingemann, *The Oxford Handbook of Political Behavior* (pp. 538-557). Oxford: Oxford University Press.
- Krause je identifikovano tri stepena “rascjepa” u zavisnosti od toga koliko se elemenata preklapa:
  - *difference* u slučaju razlikovanja po jednom elementu
  - *divide* ako se poklapaju razlike u odnosu na 2
  - *full cleavage* ako se razlikuju sva tri

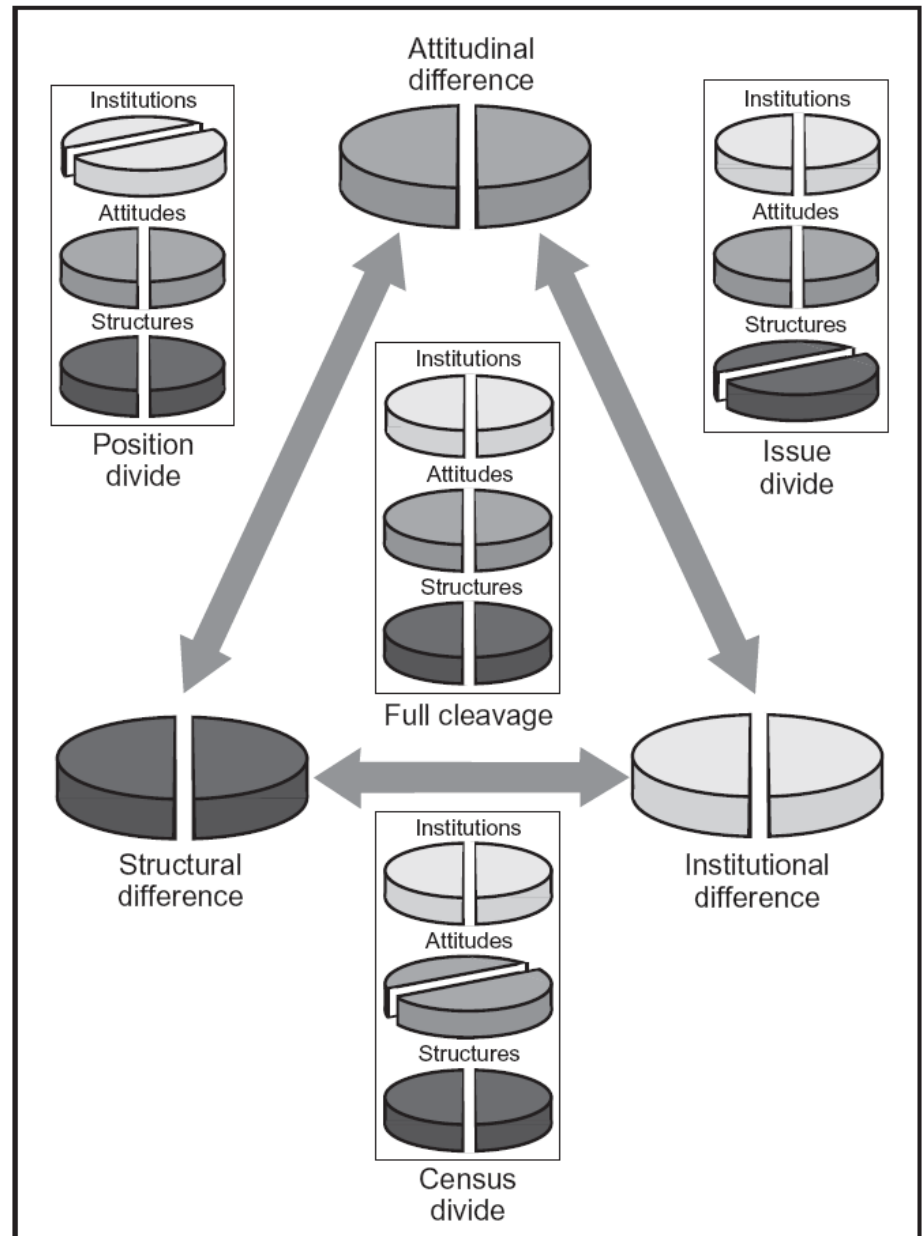

FIGURE 1.1. Model of difference, divide, and cleavage.

Dealignment and realignment svrstavanje i razvrstavanje

- Birači sve manje odgovaraju idealnim sociološki projektovanim glasanjima
- Raste politička sofistikacija
- Raste individualizacija
- Raste uticaj drugih faktora
- Mobilnost
- Obrazovanje
- Smanjio se uticaj crkve

Nestajanje strukturnih rascjepa

- Hipoteza da da će strukturni rascjepi nestati i da će birači na svakim izborima donositi odluku na osnovu programskog opredjeljenja
- Malo dokaza za ovu hipotezu

Hipoteza “oburžoavanja”

- Dalton, Flanagan, Beck:
  - “Evropski radnici provode subote perući svoje automobile, a nedelje vozeći se u prirodu – to nije klasna borba na koju je Marks mislio”
- Kakvog smisla ima glasanje za lijeve partije?
- Da li je materijalno dobro motiv za klasno glasanje ili je u pitanju princip?

Nova srednja klasa

- Stvaranje novih klasa:
  - Oni koji posjeduju nepokretnu imovinu i imaju osiguranje – nova viša klasa
  - Oni koji žive u iznajmljenim kućama i nemaju osiguranje – novi glasači ljevice
- Nema empirijske potvrde za ovu hipotezu
- Vrlo često se ove dvije varijable koriste u konstruisanju modela glasanja

Postmaterijalizam

- Ronald Inglehart: Tiha revolucija
- Postmaterijalisti i materijalisti
- Uloga rane političke socijalizacije
- Da li se ova teorija može primijeniti na nove demokratije?

Posljednja dešavanja

- Društveno-strukturno glasanje ostaje važan teorijski okvir
- Društvene promjene traže određene adaptacije
  - Kod klasnog glasanja, je li samostalni zanatski djelatnik zaposleni ili poslodavac?
  - Postoji li razlika kada je u pitanju sigurnost ugovora
  - Kakvu ulogu ima sistem promocije i hijerarhije
  - Priroda posla
  - Sigurnost posla

Partijska identifikacija

- U evropskom kontekstu se nije pokazala kao relevantan indikator
- Određena korelacija postoji, ali je ne bismo mogli smatrati snažnom eksplanatornom varijablom

Kritika

- Zuckermann:
  - Rascjepi i glasanje je u prošlosti korespondiralo. Desila se društvena promjena i pojavili su se novi rascjepi. Očekuje se promjena glasanja. To se ne dešava. Dakle, veza više ne postoji.
- Odgovor:
  - Rascjepi i društvene podjele su značajne u onoj mjeri u kojoj to elite odrede i dozvole
- Pogled na političku tražnju nedostatan, treba obratiti pažnju na političku ponudu koja diktira tempo